EUSKAL OŔIA

Donosti-Atalak

—o—

TXURKOENE...
Ilak aldamenean daude...
¡begirune!...
Otoitz eder bat aboraño,
zeruruntz-arte urre-laño
egin oi dana, oraim betorkit...
¿Zer obegorik ori baño?...

—o—

¡GALTZARA GOI!
zure barrutiraño nator
oso doi-doi.
Lazkano, Izturin, Ayete,
alor naroetan zaudete,
Donostiyari arro begira,
axeri erratza beinbeste.

—o—

ANTIGUA...
Errege-etxez aurrez-aurre
ornitua...
Ondartzaz dauka gaur ajola
noski dalako urrexola...
barrenarago gantzuki-ola:
Lizarriturri ta Rezola.

—o—

O TXUBILLO...
belardiyetan badek naiko
kamamillo...
Igeldo-tontor, jan-tokiya
gaur jarri duten alderdiya,
ori zan lengo Txubillo maite,
lanpernen, sorgiñen mendiya.

ELURMENDI

Euskal Esnalea'tik.

Fuera mis xomorros

—o—

Garai guzietan ta erri danetan, beti izan dira gizon xelebriak. Oietako bat "Urtxalle" zeritzaiona zan: pelotari sonatua ta jokalari bikain ta purrukatua.

Jokuan, beti ez, baña bai askotan irabazten zuan, yayua ta azkarra zalako. Ta orregatik bein bere lagun batek esan zion:

—Aizak, i, Urtxalle, ¿zer egiten dek jokuan geienian irabazteko?

—Ai, motell, motell... nere laguna aiz, ta ixillik eukitzekotan esango diat.

—¿Eukiko ez diat ba? Irabazte arren edozer gauza.

—Begira, nik xomorruak izaten dizkiat. I ere xomorro oien jabe egingo baitzake, beti irabaziko ukek.

—Oien jabe egiteagatik zernai ordainduko nikek ba.

—Ez dek ezer ordaindu bearrik. Laguna aizen ezkero mesede ori egingo diat. Xomorro oiek jostorratz xorruan eukitzen dizkiat. Emango diat beraz xorro ori. Baña etzak iñola ere barruan zer dagon begiratu, bestela aterako dituk, ta ez dik iñork orrelako xomorrorik arkituko.

Kolkuan sartu bear dek. Jokuan asten aizenian, tapa kendu, bai, ta ixillik, ixil-ixilik, iñork aitu gabe, esan bear dek "fuera mis xomorros" besterik ez, ta jarrai aurrera. Ziur egon irabaziko dekala".

Pozik zegon gure gizona. "¿Zertarako lana egin,— zion berekiko—, xomorro oien bitartez naiko diru irabazi besterik ezta?"

Urrengo egunetako batean juan zan jokura Urtxalle'k emandako xorroarekin. Bildu ziran mai aurrean, eta jokuan asterako sartu du xorroa kolkuan, kendu dio tapa, ta "fuera mis xomorros" esan duanerako, ba! aguro irten ere barrenen zeuden txingurri gorriak.

¡A zer nolako askuriak, bere gorputzean! ¡Azkure batetik, azkure bestetik, lanteri polita gure gizonarena! ¡Gorputz guzia urratu bearrien... ta jokuan erne egon biar!

Bitartian Urtxalle parrez lertu bearrian, aren gorputz biurketari begira. Joko lagunak berriz, ia orren beste azkurekin zer zuan galdezka.

Azkenik irabaztia egokitu zitzaion. Ta partida amaitutakoan alkandora ta elastikua erantzita, ala omen zion: "Motellak, irabaztia ona dek, baña bai deskantsua ere".

ARRUBE

Segura

—o—

Aur euskaldunaren jaia. — Aurretik esan genduen bezela, garagarrillaren 25'an egin zan "Aur-euskaldunaren jaian" guziak aztertzeko astirik ez zalako, igandean egin zan beste jaialditxo bat, 80 aur, irakurtzen, kristau-ikasbidea esaten, kontuak ateratzen, idazten, Luteleati edo jeografia esaten, mapa egiten, alkar-izketa, olerki, abesti ta abar aztertuaz.

Guzia euskeraz eta ederkitxo egindakoak ere baziran.

80 jostallu eder, 200 idazti eta erri onetako aurrentzat bildu diran 80 sari bereziak dirutan banatu ziran.

"Euskaltzaleai" eskerrak, benetan jaialdi ederra eta ikaskizun bikañak etzi dizkiguna izan zan.

Ona eskerrak emateko, Goena'tar Isabel'ek irakurri zigun itzalditxo laburra:

Jaun eta andreak:

Itz bi, gure poza eta eskar ona agertzeko.

Gaurko egunari begira aritu gera aspalditxoan, eta pozik, zer sari izango genduen jakin ez arren; baño gaurko gure atsegin pozak, ez du neurririk.

Pozik gera, gutxienez ere bi sari irabazi ditugulako edo eman dizkiguzutelako. Sari bat, eman diguzuten, jostallu, liburu eta dirua da eta bestea (guretzat onena) sari onen pozean geretzat ikasi deguna.

Gu pozik gera ba-da, eta zuek ere poztu zaitezten eskerrak ematen dizkitzutegu. Eskerrak "Euskaltzaleai" gure biotza bereganatzeko asmatu duen jai begiko onegatik, eskerrak gu saritzeko esku zabalez lagundu dezuten jaun eta andre begiragarriol, eta eskerak aspalditxoan guri erakusten ibilli zeratenoi.

Biotz-biotzetik eskerrak guziol, baño arren ez utzi asi dezuten bidearl, jarraitu eta datorren urterako ere beste jaialditxo bat gertatu, lenen, Kristau-Ikasbidea zerura juateko eta beste ikaskizunak emengo bizibiderako, gogoz ikasi ditzagun, ondo ikasia on zaigu-ta.

Esan det.

OTARRA

Oñati

—o—

"OLAITURRI"RI

Zorioneko zaudetela nik
Jakin detanian,
Nere idazkortz mots au arturik
Yarri naiz lanian.

Zorion bero biotzekoak
Dizkizuet nik ematen,
Gotzontxo berri orbangabeaz
Zeratelako arkitzen.

Yauna-gandikan artu dezute
Pinpilinpauxa zuria,
Esiaz asi maitatu dezan
Bere Jaun eta Jabia.

Uguitzatzeko ordu deunean
Euskeraz deitu zioten,
Arrezkeroztik "Izartxo" beste
Izenik ez du entzuten.

Euskal sendian, euskal izena
Bezin egokirik al da?
Ez da iñoiz izan, t'izango ere,
¡Euskera, euskera bada!

Danok dakigu ongi, zein zeran
Pilipa irakaslia,
Euskal ekandu garbien alde
¿Ez zeuke emango bizia?

Yarrai orrela, euskaldun jator
Izanik zure etxian,
Zeure ikastola, auso ta erri
Zabiltzan toki guzian.

¿Pinpilinpauxa errugabea
Negarrez zatoz ludira?
¿Zergatik negar!... baldin aita amak
Euskotar utsak badira?

Poztu zaitea, poztu betiko
Aintzak emanaz Yaunari,
Euskaldun sendi apal ontara
Zaituelako ekarri.

Agur Ama ta jalo berria
Agur "Olaiturri"
Gaur da lenena ni agertzia
Idatziaz zuri,
Gaizki esanik baldin badago
Arren bai azketsi.

MANDRIKA

Altza

—o—

Agur biotzeko bat guziori eta batez ere Euskal Orri ontan aurria artu didazuten eta ondoren etorri leizken idazleai. Emen nator bada, Luzear lagunaren baimenarekin (jakiña), zuenen artean nere lerro txiro oek azaldu, eta erri ontako zerbait berri emateko asmoetan.

—o—

Deun Marzial; gure zaindariaren omenez eratu diran jaiak, amaitu zaizkigu. Jai ederrak aurten gertatu dizkigutenak.

San Pedro goizean lerden burua jasoaz, an zegon altza (aliso) zugaitz lirain bat (erriak armarritzat daukan mota) erriko jaietan giñala adieraziaz.

Egun ontan pelota txapelketak asiera zuan, eta ondoren "Salve" ospetsu bat abestu zan txadonan.

Deun Marzial egunian, goiz, kale eta baserri etxeko atariak alaitu situan txistu eta tanbolin estitzuak.

Amarretan erriko agintariak aurretik... zera zutela... ¿zer uste dezute? ¿txistua? ¡bai zea! ¡¡musika!! bildu zan erri geiena txadonera. Abestu zuten bertako abeslariak guztiz ederki Perossi'ren II Pontifical, Marzial Deuna aintzatzeko, erri ontako seme Kasares'tar Jon apaiz gazteak zuan itzaldia. Naiz bere erritarren artean aurreneko itzaldia izan, oso ondo bete zuan egin bear au. ¡Zorionak!

Eresbatzak ondoren alaitu zituan gure belarriak. Arratsaldean jarraitu zuan pelota txapelketak eta urrengo egunetan ere gure gazteak bazuten nun ankak astindu.

Igandez (eguartean), aurreskulariren leiaketa izan zan, aurren bigarren Manzizidor'tar Alfonso eta Gorgenetxe'tar Epifani, surituak izanik. Ori dek dantzatzia mutillak. Oek biak arratsaldean atera zuten aurreskua guztiz bikaiñ. Pelota txapelketaren azkeneko partidua ebia zalako etzan jokatu.

—o—

Aldaketa galgarririk zorionez jai abetan ez degu ikusten gure erri ontan. Eusko oituretan alegia.

Aurten guztiz txalogarri izan zaigu aurresku txapelketa. ¡Jarraitu ortan! Gañeontzian an ta emen enpatrantza basterretan len bezelaxe deadarka erroskil et jostallu zaltzalleak, eta aldamenian irrikitzen mukizu batzuek.

Erroskill saltzailea lepoko zañak lertu biarrian ari-da ojuka gogor; bai noski ari biarko. Lengo erroskill arro gozo aiek orrenbeste deadar gabe saltzen ziran. Egia esan nik uste det urte guzian inguruan izaten diran jaietako "en serie" eta beiñ bakarrik egiten dituztela errosk'ill oek.

Oraiñ, bakarrik "elaiteruaren" gurdi zuririk ez da ikusten. Guk ayei egiten genion arrera ¡etzan makala izaten! Patrikan urtzeko bildurrak laster jartzen genituan "korrituan" gure sos pixarrak. ¿Eta ondoren?

Ondoren kuzkuxera orain ere egiten dutena. Umea beti ume, gaur ta biar.

—o—

Emen agurtu ditugu jaiak igarotzera etorri ta Kasares'tar Jon eta bere arreta Dolores neskatill gaztea. Baita ere Ezkioga'ko eta Ullibarri (Araba)'ko erretore jaunak.

ALTZA-GAIÑ

Azpeiti

—o—

Deun Iñaki. — Pillota joku ederrak Sarale ospatsuari eskerrak, baña guziak ordañetan, arranie.

Jon jatorra, gazte ziñala pelotatoki txikian etziñan ba makala. Ezin dutenentzako partidu bat edo beste jarriko baziñuz! Txiroak ere bai gera munduan da. Ia zerbait irixten ldezun. Gora gure Sarale aundia oju egingo degu. Bestela... len bezela.

Illaren 31'n, zezenketa aurretik Txikuri, Egia, Iriarte, Artamendi.

Ondoren, Kirru, Etxabe IV. ¿Geiago nai?

Dagonilla'ren 1'ean, Zabala ta Mondragones, Karmel ta Artazo'ri.

2'an ta 3'an, Altuna, Ulazia, Urzelai ta Irureta II.

Jaunak, goraberarik bada, Izarraitz'tik artuko det, bada Izarraitz pilotariekin ondo etortzen da.

Batzar batean. — Batek Euzko Etxea eskatu zuan, beste bat bazan berriz biotzez ziona "nik politikarik ez det nai". Orra or bi abertzale, zein baño zein sutsuago, ta biak iritzi ezberdiñak.

Batek nai du zigor kakodunez, gizon guziak bere iritziratu.

Besteak bide ortatik ezetz dio.

Erlo'k ongi zion. Erri ontan len euzkera beian zutenak, orain berak dirala goi-mallan jartzale sutsuenak. ¿Ta su txingar ori nola sutu zaiote? ¿Zigor kakodunez ala maitasunez?

Etorriak. — Iruña'tik, San Permintarrak, azpeitiar jatortasuna ongi azalduta, diotenez.

—Illargi bidetik, Azkune'tar Benantzi bere emaztearekin.

—Donosti'tik. Urbistondo jauna bere sendiarekin.

—Madrildik, Uzin'dar Pernando pelotari jatorra.

Gaxo. — Oiarzabal'dar Jokin Joseba'ren emazte agurgarria makal xamar dago. Baita ere Errukietxean Juli andre agurgarria.

Osaturik. — Irten da Madrazo'tar Benita. Zorionak.

ERRENA

Pasai San Pedro

—o—

Onuntzko pestak amaitu zaizkigu pasaitarrai. Juan dan igandian izan zuan azkeneko muturra. ¡Jai atsegiña benetan!

Nekez bada ere jarri diyote arraun lariyak ekarri zuten azkeneko ikurriñari Donosti'ko udalak eskeñitako apaingarriya.

¡¡Ia mutillak! ia aurten ere txapela etxeratzen dezuten yayuak zerate-ta!!

—o—

Pestak amaitu zaizkigu bai ta biar ez bezelako azkena izan dute: arratseko kale-jira lotsagarri ura.

Alkate jaunak orlakorik etzala izango esan zuala ta pozik geunden, baño, ¡bai zera!

¿Alkatiak ez al ditu betetzeko ematen bere aginduak? Uts egin zuanari dana-dala ta naiz agintedun izan, gogor egin biar zitzayon. Goikuak eta bekuak, guztiyok gaude buru egiten duanaren esanetara biartuak.

—o—

Orain Trintxerpe-aldian ditugu egundoko jayak. Arrantzale-txoko orrek Karmen'go Andre Maria du zaindari ta bere omenez egiten dituzte jayak.

Itxas-ontzi batian meza ederra; Donosti'ko txistulariyak txistu-joka sayoketa bat; estropadak; aurresku ta beste geyago ere bai. Gaztelupetarrak ere etortzekuak ditugu beren "umore" ona gure artian zabaltzera. Gero nai dan ainbeste "musika". Azkenik zuzko zezena ta "¡gaberdiyan!" kale-jira.

Euskalerriyan iñongo erriyetan dantzarako entzun biar ez litzaken "musika" zoro ori nai ta nai ezkua omen da! Orrek ondatu ditu Euskalerriko oitura eder-garbiyak. Zoritxarrian nagusitu zaigu erriko jayetan inpernuko soñu zikin ori!

Ez degu ontzat ematen; oitura onzalia danak ezin iñolaz eman ere.

Baño... arratseko amabitako kale-jira ori. ¿Nun dute burua ori eratu dutenak? ¿Ez al du erriyan iñork ori galerazteko eskubiderik? Alkate jauna, altxa alkate-zigorra orlakoxietarako da-ta.

¡Karmen'go Andre Maria'ri agur egiteko a ze nolako jaya, jai orixe!

Pasai San Pedro, guztiyok dakigun bezela jartzen ari dala oitura txar eta gañerakuetan. ¡Utzi, utzi... gero gerokuak!

¿Nork nori...? — "Kal-gain" bazkunak zabaldu dituan pestetako esku-agiriyetan ara jai-eratzalliak erritarrai zer eskatzen diyen:

"Los organizadores recaban del buen sentido del vecindario la corrección más absoluta durante los días de los festejos".

Erriyari eragabekeriyak eta txorakeriyak alde batera uzteko eske, ¿ta berak...?

Erri jatorren lotsa izan biar luteken jolas nabarmenak eratu eta zuzen eta jator ibiltzeko eskatu. ¡Bapo ziok...!

Egin murgil itxasuan, baño, kontu gero busti... Ibilli loitan baño oñak zikindu gabe gero...

¡Aski degu! ¡Aski degu!

Urrenarte Jaungoikuak nai badu.

LANPERNA

Oiartzun

Emengo Maria'ren alabak Izlar'a bidezkundea dute eldu den igandian.

—Arrona'n Irugarrendar sail ederra izan da.

—Gure txoko ontan, etxe txuritze ta apainketan gogoz ari dira, erriko jaiak laixter ditugula ezagun da.

—Mitxelena'tar Jenaro bere semiakin Palentziko bazterretara joan da. Ongi ibili.

—Arruabarrena Jose ta Olaitzarekuak seme bana izan dute. Zorionak.

Nola alako egualdiak izan arren uda igarotzera arrotz asko dator.

VIDA RELIGIOSA

MARTES 15 DE JULIO

Santos de hoy.—Ss. Enrique I. emp.; Félix, ob., Antioco, md., Zósimo, Bonosa, Julia, Justa, Esteban de Zudaire, Santiago, mártires; Atanasio, ob.; María Sch.; B. Ignacio Acevedo, S. J.

Santos de mañana.—Ntra. Sra. del Carmen.—Ss. Atenógenes, Valentín, obs., Sisenando, dc., Reinelda, vg., Fausto, Domnión, mrs.; Eustaquio, Vitaliano, obs.; Hilarión, monje.

SAN ENRIQUE, EMPERADOR Y CONFESOR

Enrique II, llamado el Piadoso, fué rey de Baviera en 995, de Germania en 1002 y jefe del Sacro romano Imperio de 1014 a 1024 e hizo juramento ante Benedicto VIII, que le había consagrado, "de guardarle fidelidad en todo a él y a sucesores". Su mayor desvelo y ocupación consistió en dilatar la religión, restaurando las iglesias destruidas, y fundando monasterios que él mismo dotó con larga mano. Detenido en Monte-Casino de resultas de una grave dolencia, fué allí curado por modo milagroso, merced a la intercesión de S. Benito.

Queriendo estar siempre dispuesto para la llegada del divino Maestro entró en Italia por Francia y pidió ser agregado a la Abadía de Cluny, solicitando además se le admitiese en el monasterio benedictino de S. Vitón de Verdún. Admitióle el abad, pero luego le mandó también que, en nombre de la obediencia religiosa, subiese de nuevo al trono imperial.

Amó tan de veras la ley de Dios, que guardó absoluta virginidad aun en el matrimonio; y de ahí que se resolviera con su esposa santa Cunegunda a dejar heredero de sus bienes a Cristo; para lo cual fundó el obispado de Bamberga. Fué sepultado en su Catedral en 1024.

Noticias y cultos

SOCIEDAD DE SOCORROS MUTUOS DEL CLERO DE GUIPUZCOA

Junta General

Hoy martes, día 15, celebrará esta entidad la Asamblea reglamentaria, a las once de la mañana en la Sacristía de Santa María de esta Ciudad, con el siguiente "orden del día": Lectura de actas. Presentación de la Memoria del año. Admisión de nuevos socios. Normas para el uso del privilegio de "altar portátil". Renovación de la Junta Directiva, cesando el Presidente, Secretario, Contador y Vicetesorero.

Todos los señores Inspectores de los diferentes Distritos quedan convocados a esta Asamblea.

LA JUNTA DIRECTIVA

EN LA IGLESIA DEL CARMEN

Digno remate de la solemne novena que la Comunidad de Padres Carmelitas Descalzos ha dedicado a su amantísima Madre La Virgen del Carmen será el día de mañana, día en el que se celebra la Conmemoración de la solemne entrega del Santo Escapulario a San Simón Stok.

Por la mañana habrá misa de Comunión general a las seis y media y siete y media, con acompañamiento de órgano y devotos cánticos.

A las diez y cuarto se procederá a la bendición de la nueva y suntuosa carroza costeada por la piedad de los fieles. Revestirá el acto la mayor solemnidad posible con la asistencia de las juntas de la V. O. T., Semana Devota y Cofradía del Carmen.

A las diez y media misa solemne en la cual predicará el Señor Cura Párroco de San Vicente don Vicente Barrena.

Por la tarde, a las siete y media en punto se rezará el Santo Rosario, a continuación se dará la Bendición Papal, e inmediatamente se organizará la procesión. Esta, que será amenizada por dos bandas de música recorrerá las calles de Easo, Avenida, Urbieta y Pedro Egaña. Se suplica encarecidamente a los vecinos de dichas calles y todo San Sebastián engalanen los balcones de sus casas. Las señoras irán formadas en filas de dos en fondo con velas y Escapularios grandes al igual que los caballeros.

Idéntica súplica se hace a cuantos acudan a este acto por ser el Santo Escapulario la librea que ha de adornar todos los pechos de los devotos de María. De regreso, después de una breve plática de acción de gracias, se cantará la Salve popular, dándose con esto por terminado el acto.

Gracia extraordinaria

Desde las doce del día 15 de Julio hasta las doce de la noche del 16, se ganan en la iglesia del Carmen de esta ciudad tantas indulgencias plenarias cuantas visitas se hagan, rezando seis padre nuestros a intención del Romano Pontífice y saliendo de la iglesia al fin de cada visita.

¡Gloria a la Virgen del Carmen y que esta santa devoción cunda por todos los hogares de San Sebastián, llenándoles de las bendiciones y favores prometidos por la tierna y encantadora Madre del Carmelo!.

JUVENTUD CARMELO PRAGA. AVISO A LOS SOCIOS

Mañana miércoles se celebra la festividad de nuestra Patrona, la Santísima Virgen del Carmen; por ello se recuerda a los socios de esta Juventud, que al igual que en años anteriores se celebrarán los siguientes cultos reglamentarios:

Por la mañana, a las siete y media, Misa de Comunión General.

Por la tarde, solemne procesión que saldrá, a las siete de la tarde de la Iglesia de los P. P. Carmelitas.

Se ruega a todos puntual asistencia a ambos actos, demostrando el profundo cariño que profesamos a nuestra Excelsa Patrona.

—o—

Además de los actos religiosos señalados, se llevarán a cabo otros festejos profanos, que se anuncian en la cartelera de nuestro local, para los días 20 y 25 del corriente.

Sidra Michelena

CASA FUNDADA EN 1802

Medalla de oro

Pídase en todos los buenos Hoteles y tiendas de comestibles.

Los cólicos Nefríticos más pertinaces y dolorosos se curan radicalmente, con el

Agua de Alzola